Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
a administraţiune, piaţa mare, Têrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 104. Braşovŭ, Joi, 13 (25) Mai 1893.

Braşovŭ, 12 Mai.

Abia au trecutŭ câte-va sĕptĕmânĭ de când împĕratulŭ şi împărătésa Germaniei au fostŭ la Roma la nunta de argintŭ a regelui Umberto, dândŭ prin acésta din nou vii dovedĭ ale simpatiei şi stimei, de care se bucură aḑĭ Italia din partea celei mai puternice aliate a sa, Germania. Nimicŭ mai firescŭ nu putea sĕ fiă, decâtŭ ca prin acéstă manifestaţiă de simpatiă şi de strînsă alianţă, cabinetulŭ italianŭ sĕ se simţă mai întăritŭ în posiţiunea sa.

Acésta era şi părerea generală până înainte cu câteva ḑile, când de-odată isbucnĭ în Roma o crisă ministerială, la care nimenĭ nu se aştepta tocmai acum. Se vede, că camera italiană n'a ţinutŭ sémă de véḑa cabinetului în afară şi a fostŭ preocupată mai multŭ de nĕcazurile dinăuntru, căcĭ a făcutŭ ceea ce de multŭ nu s'a mai întêmplatŭ, a respinsŭ bugetulŭ ministerului de justiţiă şi a provocatŭ astfelŭ crisa ministerială. Nu mai încape îndoélă, că la acestŭ votŭ de blamŭ au contribuitŭ toţĭ nemulţămiţii: şi contrarii mĕsurilorŭ luate de ministrulŭ de justiţiă Bonacci şi contrarii politicĭ ai guvernului, irredentiştii şi partisanii lui Zanardelli.

Cele 138 voturĭ contra 133 arată dér invederatŭ câtŭ de şubredŭ este înlăuntru terenulŭ, pe care se radimă politica guvernului italianŭ. Problema cea grea a acestui guvernŭ este de a îmbunătăţi situaţiunea economică şi financiară a ţĕrii prin introducerea de radicale economii şi reforme în tóte privinţele, fără însĕ de a reduce şi enormele cheltuelĭ, ce le impune ţĕrii alianţa cu statele militare centrale. Elŭ trebue sĕ se lupte aşadéră deoparte cu toţĭ aceia, carĭ de pildă în reducerea numĕrului tribunalelorŭ, prefecturelorŭ, universităţilorŭ, bancelorŭ etc., vĕdŭ ameninţate interesele lorŭ locale, de altă parte în contra acelóra, carĭ consideră întrarea Italiei în tripla alianţă ca o nenorocire pentru ea şi lucră pe faţă şi pe ascunsŭ la subminarea acestei alianţe.

E fórte greu a prevedé sfêrşitulŭ acestorŭ lupte interióre. Deocamdată cabinetulŭ Giolitti, după cum se anunţă, se va restabili érăşĭ, lăsândŭ sĕ cadă numai ministrulŭ de justiţiă, dér posiţia lui este şi rĕmâne sdruncinată înlăuntru. Câtŭ pentru politica din afară ea va rĕmâné neschimbată, după cum ḑise ministrulŭ de externe Brin, până când va fi sprijinită de cameră şi de opiniunea publică, cu alte cuvinte până când se va puté susţiné la cârmă unŭ guvernŭ amicŭ triplei alianţe.

Lucru de căpetenia este şi rĕmâne însĕ pentru Italienĭ îmbunătăţirea stărei economice a ţĕrii. Numai de aicĭ atêrnă succesulŭ şi înăuntru şi în afară.

Agiulŭ.

In timpulŭ din urmă efectele la bursele nóstre au scăḑutŭ în modŭ considerabilŭ, ér aurulŭ s'a ridicatŭ în mĕsură îngrijitóre. Causele acestorŭ schimbărĭ repentine le arată ḑiarulŭ financiarŭ „Mercur“ din Viena, în colorĭ fórte posomorîte pentru monarchia nóstră. Eată ce scrie „Mercur“ sub titlulŭ de mai susŭ:

Marea acţiune din monarchia nóstră de-a întroduce etalonulŭ de aurŭ, este ameninţată de unŭ incidentŭ, nu de totŭ neprevĕḑutŭ, dér prin împrejurările însoţitóre, fórte periculosŭ. Valórea de aurŭ a florinului, după cum avea sĕ se stabiléscă prin legea valutei, în comunicaţia internaţională nu mai esistă, şi cine şi-a procuratŭ coróne le póte schimba contra mărcĭ orĭ francĭ, profitândŭ în note austriace cam 3%, faţă cu valórea de relaţiune. Cu alte cuvinte: preţulŭ florinului austro-ungarŭ a căḑutŭ cam cu 3%. Sub paritatea relaţiunei şi décă astăḑĭ arŭ esista circulaţiunea aurului, acesta séu ar dispăré din circulaţiă, séu s'ar scurge în strĕinătate.

Ce însemnéză proprie, agiulŭ, care s'a ivitŭ acum, séu ca sĕ vorbimŭ mai lămuritŭ: ce însémnă deprecíarea subită a florinului de relaţiune?

Rĕspunsulŭ nu se póte da numai decâtŭ, resultă însĕ dintr'unŭ şirŭ de fapte. Cea mai însemnată din acestea este, că cererea valutelorŭ strĕine la bursa vienesă aşa e de considerabilă, în câtŭ preţulŭ lorŭ este în urcare constantă. Mai departe, împrejurarea, că acéstă cerere potenţată se baséză parte pe deteriorarea bilanţului nostru de plată, parte pe cumpĕrărĭ speculative de valorĭ streine la bursa de Viena, pentru speculanţii din afară; în fine, că deteriorarea bilanţului nostru de plată este provocată prin o urcare însemnată a datoriilorŭ nóstre în numĕrŭ către străinătate pentru efecte de ale nóstre vêndute parte efectivŭ, parte în bianco.

Agiulŭ prin urmare însémnă două lucrurĭ: întâiu neputinţa nóstră d'a acoperi momentanŭ, cu numĕrarŭ, datoriile de mai înainte, cum şi efectele ce ni-le trimite străinătatea; a doua, esploatarea acestei neputinţe din partea unei speculaţiunĭ duşmane nouĕ, care vinde continuu efectele nóstre în bianco, şi preţulŭ lorŭ îlŭ ramburséză la bursa nóstră în valute streine.

Momentele acestea trebue puse în paralelă cu alte momente. Anume, bilanţulŭ nostru comercialŭ este activŭ, şi prisosulŭ, ce resultă din elŭ, ne face posibil sĕ stingemŭ datoriile nóstre din străinătate prin retragerea efectelorŭ nóstre. Spre scópulŭ acesta, în faţa considerabilelorŭ nóstre datorii, se recerŭ anĭ de ḑile şi respirulŭ acesta se póte obţiné numai atuncĭ, décă străinătatea ne acórdă încredere necondiţionată, séu décă se va ademeni cu interese marĭ, sĕ ţină séu sĕ cumpere efectele nóstre cu totŭ risiculŭ închipuitŭ. Mai departe: bogăţia capitalelorŭ monarchiei nóstre de două decenii a crescutŭ neîntreruptŭ; nu este însĕ destulŭ de mobilă, şi, prin deplassarea de până acuma a banilorŭ noştri, nu este armată cu acele legăturĭ internaţionale, ca într'unŭ procesŭ de compensare se pótă juca numai decâtŭ rolulŭ cuvenitŭ.

A treia: procurarea aurului întreprinsă de guvernŭ şi bancă aşa ni-a făcutŭ de atêrnătorĭ de pieţele streine, ca şi când ni-amŭ afla deja în stadiulŭ d'a plăti în numĕrarŭ, de altă parte însĕ ni-a tăiatŭ completŭ tótă puterea de acţiune pe pieţele acestea, aşa, că aurulŭ câştigatŭ nu póte şi nu este iertatŭ sĕ iésă afară.

A patra: Prin urmare ne aflămŭ în posiţia unui debitorŭ, care are avere sĕ pótă face faţă tuturorŭ obligaţiunilorŭ sale, aceea însĕ nu o póte realisa şi de aceea este avisatŭ la graţia creditorului sĕu, până atuncĭ, până va scăpa din strîmtóre séu prin o împregiurare neprevĕḑută, séu prin o conjunctură norocósă, séu în fine, prin îngăduire silită orĭ voluntară a creditorilorŭ sĕi.

Aceştia suntŭ aşadéră factorii cu cu carĭ avemŭ sĕ calculămŭ în faţa apariţiei agiului. Incidente nenorocóse: crisele financiare din Australia, Grecia şi Portugalia şi situaţia precară ce a resultatŭ din acestea pentru piaţa Londrei; intenţiune rea: manifestată prin vênḑarea în bianco a efectelorŭ nóstre pentru contraminerii germanĭ; neprevedere propiă: manifestată prin continuarea campaniei în urcare (hausse) încă şi atuncĭ, când pieţele internaţionale arătau semne învederate de furtuna, ce se apropiă; prea marea încredere a cercurilorŭ conducĕtóre: manifestată prin lipsă totală de óre-care resistenţa, în primele momente, când a începutŭ periculŭ, cu speranţă, că puterea de resistenţă a ţĕrii va fi de ajunsŭ pentru înfrângerea periculului.

FOELETONULU „GAZ TRANS.“

Iubirea şi Geniulŭ.

Schiţă, tradusă din nemţesce.

(Urmare.)

Pierre Corneille, creatorulŭ tragediei francese, mărturisesce singurŭ, că talentulŭ dramaticŭ se redeşteptase întâia-óră într'insulŭ din pricina fericirei aflate în contemplaţiunea amantei prietenului sĕu.

Intr'una din ḑile apărŭ elŭ mai gânditorŭ ca alte-dăţĭ înaintea puternicului sĕu protectorŭ, cardinalulŭ Richelieu, aşa că acesta surprinsŭ îlŭ întrebă, ce-i lipsesce?

Corneille rĕspunse: „Nimica bunŭ, deóre-ce amorulŭ mĕ torturéză, şi nu-mĭ sciu ajuta cu nicĭ unŭ preţŭ“.

Curiosŭ, cardinalulŭ cercetă mai cu deamĕnuntulŭ afacerea şi află în sfîrşitŭ, că poetulŭ se amorezase de fiica generalului d'Andely, dér că acesta nu voia sĕ i-o dea în căsĕtoriă cu nicĭ unŭ preţŭ. Richelieu poruncĭ atuncĭ sĕ i se aducă înainte tatălŭ fetei, căruia îi spuse, că elŭ doresce prea multŭ încheiarea acestei căsĕtorii. Acésta însemna, nicĭ mai multŭ, nicĭ mai puţinŭ, decâtŭ o straşnică poruncă şi d'Andely nu putea sĕ facă nicĭ cea mai mică obiecţiune. Cununia urmă în scurtă vreme şi lumea posedă mai multŭ cu o părechiă fericită.

Voiu trece cu vederea micile aventurĭ amoróse ale lui *Schiller*, din timpulŭ juneţei sale, ocupându-mĕ mai multŭ cu vieţa sa conjugală.

Etă ce scria dênsulŭ către Körner, privitorŭ la ideile sale despre căsĕtoriă: „Trebue sĕ am în apropierea mea o „fiinţă, care sĕ mĕ asculte, care sĕ pótă „şi sĕ voéscă a mĕ face fericitŭ, şi la „alŭ cărei chipŭ drăgălaşŭ sĕ mi-se în„vioreze propria-mĭ esistenţă“. Idealulŭ dorinţelorŭ sale era *Charlotte de Lengefeld*, din a cărei parte, după cum însu-şĭ poetulŭ mărturisesce, cerulŭ nu l'a dotatŭ decâtŭ numai cu bucurii nesfîrşite. Numai îngrijirei credincióse şi pline de iubire a Charlottei, se póte mulţumi, că bolnăviciosulŭ poetŭ putŭ sĕ trăéscă până la anulŭ 1805.

Prietenulŭ sĕu *Goethe*, cum se scie, nu avŭ parte de o asemenea fericire. După multe şi fórte poetice relaţiunĭ amoróse, se căsĕtoresce cu *Cristiana Vulpius*, care din nenorocire nu putŭ sĕ se găsescă în rolulŭ unei soţii adevĕrate a marelui poetŭ. Nedesĕvêrşită în a sa educaţiune spirituală, pe lângă tóte calităţile sale eminente de económă casnică, se ţinŭ vecĭnicŭ la o distanţă respectabilă de soţulŭ ei, numindu-lŭ totdéuna *„D-ta“* şi *„Domnule consilierŭ intimŭ“*, din care pricină se înţelege, că nicĭ nu putea sĕ participe întru nimica la creaţiunea operilorŭ sale poetice.

Puţinŭ norocŭ în iubire avŭ şi *Lessing*. După înlăturarea multorŭ piedecĭ, de natură deosebită, ajunsŭ într'o funcţiune de bibliotecarŭ, se căsĕtoresce cu d-na *Eva de König*, vĕduva unui comerciantŭ hamburgezŭ, dér nu mai departe, decâtŭ peste unŭ anŭ i-se spulberă fericirea prin neaşteptata mórte a soţiei sale.

Lessing scrie cu acéstă ocasiune fratelui sĕu următórele rêndurĭ: „Voiam şi eu sĕ gustŭ în vieţă fericirea, „pe care ceilalţĭ ómenĭ o simţescŭ atâtŭ „de desŭ, dér mi-a reuşitŭ fórte prostŭ... „O, de ai fi cunoscutŭ măcarŭ câtŭ de „puţinŭ pe femeia mea! Décă aşĭ fi pututŭ rescumpĕra cu jumĕtatea ḑilelorŭ „vieţei mele rara fericire, d'a trăi cea„laltă jumĕtate în gingaşele ei desmier„dărĭ, — ce bucurosŭ aşĭ fi făcut'o a„césta! — Acum trebue sĕ renunţŭ la „acestŭ idealŭ alŭ pierdutei mele feri„cirĭ pentru vecĭnicíă, — probabilŭ că „n'am meritat'o“....

Lessing nu fŭ osînditŭ timpŭ îndelungatŭ la acéstă tristă singurătate; trei anĭ mai tárḑiu móre şi dênsulŭ.

Herder, cum se scie, era fórte suferindŭ, supĕrăciosŭ şi insuportabilŭ în anii juneţei sale, din care causă se pare a se fi întreruptŭ şi relaţiunile prietenescĭ dintre dênsulŭ, Goethe şi Schiller. Schiller zugrăvesce, într'o scrisóre către prietinulŭ sĕu Körner, cu data de 27 Augustŭ 1787, următorulŭ tablou tragicomicŭ, referitorŭ la traiulŭ conjugalŭ dintre Herder şi soţia sa Carolina:

„Herder şi soţia sa trăescŭ într'o „egoistică singurătate şi alcătuescŭ îm„preună unŭ felŭ de sfântŭ dualismŭ, „dela care escludŭ cu desĕvêrşire orĭ ce „urmă de amestecŭ alŭ celorlalţĭ muri„torĭ. Décă din întêmplare ajungŭ sĕ se „certe, trăescŭ amêndoi isolaţĭ, fiă-care „în odăile lorŭ separate; scrisorĭ purtate de sprintenĭ valeţĭ sue şi scobóră „cu multă grabă treptele dela unŭ etagiu